

Ніна Рогатинська,

доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри кримінального права та процесу
Західноукраїнського національного
університету.
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0617-6114>

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОПИТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглядаються процесуальні аспекти використання результатів допиту як джерела доказів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану. Проаналізовано чинне законодавство на основі якого здійснюється допит свідків, потерпілих, підозрюваних, військовополонених та осіб зі суміжним статусом, із урахуванням умов збройного конфлікту з дотриманням конституційних прав і свобод допитуваних осіб. Досліджено актуальні проблеми допустимості показань, отриманих у надзвичайних ситуаціях, впливу психоемоційного стану допитуваних та недотримання процесуальних гарантій, а також морального тиску, який обмежує права та свободи.

Обґрунтовано особливості допиту у кримінальних провадженнях, пов'язаних із злочинами проти основ національної безпеки, зокрема державної зради, колабораційної діяльності, воєнних злочинів і злочинів проти людяності. Однак характерною особливістю є те, що такі провадження характеризуються не лише високою правовою складністю, а й сильним емоційним забарвленням, що суттєво впливає на поведінку як допитуваних, так і слідчих. Підкреслено необхідність адаптації слідчих тактик до умов збройного конфлікту, запровадження спеціальних методик роботи з особами, які перебувають у стані посттравматичного стресу, та забезпечення належного супроводу з боку адвокатів, психологів і медичних працівників.

Значну увагу приділено міжнародно-правовим аспектам, включаючи дотримання норм Женевських конвенцій, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також стандартів Міжнародного кримінального суду щодо допустимості доказів. Доведено важливість суворого дотримання принципів законності, гуманізму та верховенства права як засад, без яких неможливо забезпечити легітимність результатів допиту в національному та міжнародному вимірах.

Ключові слова: допит, воєнний стан, колабораційна діяльність, військовополонені, допустимість доказів, права людини, психологічна вразливість, кримінальне провадження.

Rohatynska N.

Some peculiarities of using interrogation results under martial law

The article examines the procedural aspects of using the results of interrogation as a source of evidence in criminal proceedings under martial law. It analyzes the current legislation governing the questioning of witnesses, victims, suspects, prisoners of war, and persons with related status, taking into account the conditions of armed conflict while ensuring compliance with the constitutional rights and freedoms of the persons being questioned. The study explores current issues concerning the admissibility of testimony obtained in emergency situations, the impact of the interviewees' psycho-emotional state, failures to observe procedural safeguards, and moral pressure that restricts rights and freedoms.

The specific features of interrogation in criminal proceedings related to crimes against the foundations of national security are substantiated, including high treason, collaboration activities, war crimes, and crimes against humanity. A distinctive characteristic of such proceedings is that they are marked not only by high legal complexity but also by strong emotional intensity, which significantly affects the behavior of both the persons questioned and investigators. The necessity of adapting investigative tactics to the conditions of armed conflict is emphasized, along with the introduction of specialized methods for working with individuals suffering from post-traumatic stress disorder and ensuring appropriate support from defense attorneys, psychologists, and medical professionals.

Considerable attention is devoted to international legal aspects, including compliance with the provisions of the Geneva Conventions, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, and the standards of the International Criminal Court regarding the admissibility of evidence. The importance of strict adherence to the principles of legality, humanism, and the rule of law is demonstrated as a foundation without which it is impossible to

ensure the legitimacy of interrogation results at both the national and international levels.

Keywords: *interrogation, martial law, collaboration activity, prisoners of war, admissibility of evidence, human rights, psychological vulnerability, criminal proceedings.*

Постановка проблеми. У зв'язку з повномасштабною агресією Російської Федерації проти України та запровадженням воєнного стану виникла необхідність у переосмисленні низки кримінально-процесуальних інструментів, зокрема інституту допиту. Зміна обстановки, активне ведення бойових дій, обмеження доступу до учасників провадження, емоційна вразливість потерпілих і свідків, специфіка статусу військовополонених — усе це впливає на реалізацію права на справедливий суд і ставить під сумнів допустимість та достовірність показань, отриманих у таких умовах. Відповідно, постає гостра потреба у дослідженні особливостей використання результатів допиту в умовах воєнного часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика допиту як джерела доказів у кримінальному процесі розглядалася у працях Вітвіцького С. С., Отришка А. О., Денисовського М. Д., Роденка Т. А., Коваленка В. В., Корабеля М. Г., Павленко Т. А., Новгородської І., Крикухи Р., Любавіної В. та ін. Їхні дослідження охоплюють як загальні тактичні засади проведення допиту, так і специфіку допитів у справах про колаборацію, злочини проти основ національної безпеки, а також проблеми психологічного впливу. Однак специфіка допиту в умовах саме воєнного стану, особливо в контексті його правових наслідків і використання результатів у судовому процесі, досі потребує цілісного й системного осмислення.

Метою статті є аналіз процесуальних, тактичних, правових і психологічних особливостей використання результатів допиту в умовах воєнного стану, виявлення ризиків, що можуть поставити під сумнів допустимість показань, а також формулювання практичних і теоретичних підходів до забезпечення законності та ефективності допиту як інструменту здобуття доказів у складних умовах збройного конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Допит як процесуальна дія посідає одне з ключових місць у системі доказування в кримінальному провадженні. Він є джерелом інформації про обставини вчиненого злочину, особу правопорушника, мотиви, механізм вчинення кримінального діяння, місце, час і спосіб його здійснення. Однак у контексті воєнного стану ця дія значно ускладнюється, оскільки змінюється як правове, так і фактичне тло, в якому відбувається слідча діяльність. Із моменту введення в Україні воєнного стану у 2022 році, практика допитів набуває нових рис, пов'язаних із воєнними ризиками, обмеженими ресурсами, змінами у доступі до слідчих, свідків та потерпілих, а також необхідністю оперативного фіксування злочинів міжнародного характеру, зокрема злочинів агресії, воєнних злочинів і злочинів проти людяності. У цих умовах питання допустимості, достовірності та оцінки результатів допиту як джерела доказів потребує комплексного теоретико-практичного переосмислення.

Юридичною основою для реалізації допиту в умовах воєнного стану залишаються положення Кримінального процесуального кодексу України. Стаття 224 КПК України визначає допит як слідчу дію, яка проводиться з метою отримання показань особи про відомі їй обставини, що мають значення для кримінального провадження [6]. При цьому законодавець передбачає гарантії захисту прав допитуваної особи, зокрема право не свідчити проти себе, право на адвоката, право на мовчання, заборону катувань і застосування насильства. Однак у ситуаціях, коли допити проводяться в умовах окупації, в зоні бойових дій, у режимі обмеженого доступу до засобів зв'язку або під час евакуації, ці гарантії набувають іншого виміру. Як вказує Новгородська І., навіть забезпечення присутності адвоката стає складним завданням, не кажучи вже про дотримання усіх процесуальних формальностей, що вимагає від слідчого вміння адаптувати процес до надзвичайних умов без втрати легітимності доказу [7].

Підвищується й роль тактичних особливостей допиту. В умовах обмеженого часу, інформаційного тиску, психологічного шоку допитуваних та стресу самого слідчого, ефективність процедури залежить від гнучкості й професіоналізму. У роботі Денисовського М. Д. і Роденка Т. А. вказується, що в умовах воєнного стану особливої ваги набуває попередня підготовка слідчого: вміння встановити психологічний контакт, правильно поставити запитання, дотримуючись етичних норм, але водночас оперативно виявити критично важливу інформацію [2]. Водночас, застосування традиційних прийомів допиту, як-от навідних запитань або конфронтації, часто є неприйнятним у роботі з особами, які зазнали травм чи стали свідками масових злочинів.

Особливої уваги заслуговує проблема проведення допиту у кримінальних провадженнях, що стосуються злочинів проти основ національної безпеки держави, зокрема державної зради, колабораційної діяльності, сприяння діяльності збройних формувань держави-агресора, шпигунства. У таких провадженнях допит свідків і потерпілих не обмежується суто кримінально-правовим аспектом – він набуває також

політичного та навіть морального виміру. Це обумовлено особливим характером самих злочинів, що в умовах війни сприймаються суспільством як акти глибокої зневаги до державності, співучасті у ворожих діях, зради цінностей, що становлять основу конституційного ладу. Такий контекст зумовлює специфічні труднощі у проведенні допиту та наступному використанні його результатів як доказів.

Як зазначає Коваленко В. В., під час документування колабораційної діяльності вкрай важливо дотримуватися принципу процесуальної неупередженості та презумпції невинуватості. Допит повинен залишатися юридичним інструментом, а не засобом реалізації суспільного осуду або репресивного впливу. У протилежному випадку будь-які показання, навіть якщо вони містять фактичні відомості про вчинений злочин, можуть бути поставлені під сумнів, а вся доказова база – дискредитована в судовому процесі [3]. Це особливо актуально в умовах інформаційної війни, коли правоохоронці нерідко стикаються з необхідністю документування злочинів, що мають високу суспільну резонансність, і тиск щодо швидкого розкриття таких справ може стати спокусою для ігнорування процесуальних стандартів.

Серед численних факторів, які безпосередньо впливають на достовірність і повноту показань, отриманих у провадженнях щодо злочинів колабораційного характеру, вирізняється наявність вираженого психологічного тиску на допитуваних – як з боку слідчих органів, так і з боку суспільного середовища. В умовах війни, коли емоційне напруження досягає критичного рівня, свідки та потерпілі часто перебувають у стані психологічної нестабільності, що, у свою чергу, впливає на якість повідомлюваної ними інформації. Дослідження Ташматова В. А. та Марущака А. П. підтверджують, що психоемоційний стан особи, яка дає показання, прямо корелює з точністю спогадів, логічною зв'язаністю наративу та здатністю до аналітичного відтворення подій [10]. Свідки, які опинилися під впливом травматичних обставин, можуть перебільшувати шкоду, яку вони зазнали, або несвідомо спотворювати факти, прагнучи надати показання, що відповідають очікуванням слідства або загального суспільного настрою.

Особливої складності набуває ситуація, коли допитувані є потерпілими від злочинів, пов'язаних із співпрацею цивільного населення з окупаційною адміністрацією або військовими формуваннями агресора. У таких випадках – як зазначено у роботі Корабеля М. Г. та Павленко Т. А. – допит часто відбувається в умовах зруйнованої інфраструктури, нестачі життєвих ресурсів, відчуття постійної загрози, що загалом створює атмосферу тривожності, недовіри та вразливості [4]. У цих умовах допитуваний може боятися повідомляти певні обставини або умисно змінювати акценти, аби не бути звинуваченим у співпраці з ворогом, навіть якщо така співпраця мала вимушений або незначний характер. Такі обставини обумовлюють необхідність особливої делікатності в роботі з особами, які перебувають у психоемоційно пригніченому або дезорієнтованому стані.

У сучасних умовах ведення збройної агресії проти України питання притягнення до відповідальності осіб, що підозрюються у колабораційній діяльності, набуло надзвичайної актуальності як у правовій, так і в суспільній площині. Водночас не менш важливим є збереження принципів верховенства права й недопущення перетворення кримінального процесу на засіб політичної або емоційної реакції. Як справедливо зазначає Коваленко В. В., суспільне ставлення до підозрюваних у колабораціонізмі, особливо в регіонах, які зазнали тимчасової окупації або втрат серед мирного населення, є вкрай негативним, що формує надзвичайно високий рівень очікування покарання та правової реакції з боку держави [3]. Така атмосфера морального засудження створює тиск не лише на самих підозрюваних, але й на органи досудового розслідування, насамперед – на слідчого, який проводить допит.

У подібних умовах існує ризик, що допит обвинуваченого перетвориться з процесуальної дії на акт емоційного реагування, коли пріоритетом стає не об'єктивне з'ясування фактів, а задоволення суспільного запиту на покарання. Слідчий, який працює під впливом очікувань громади, мас-медіа, політичного керівництва чи навіть власного почуття патріотичного обов'язку, може – часто несвідомо – вдаватися до методів допиту, які не відповідають вимогам процесуальної неупередженості. Як зазначається у наукових дослідженнях, допитувана особа в таких обставинах перебуває в ситуації фактичної вразливості, коли навіть формально дотримані процесуальні гарантії можуть не компенсувати морального тиску та атмосфери звинувачення ще до встановлення вини [3].

Особливо загрозованим це стає у випадках, коли підозрюваними є публічні особи – колишні посадовці, місцеві адміністратори, підприємці або інші відомі представники громад, які на тимчасово окупованих територіях виконували функції управління або підтримували зв'язок із представниками окупаційної влади. Навіть якщо така діяльність мала виключно технічний або гуманітарний характер (наприклад, організація постачання води, евакуації населення, медичної допомоги), вона часто сприймається суспільством як форма зради, що суттєво ускладнює неупереджене ставлення до таких осіб. Унаслідок цього кожен їхній

допит супроводжується ризиком перетворення на демонстративну акцію, а не процесуальну дію, в межах якої має зберігатися принцип презумпції невинуватості.

У поєднанні з потужним впливом інформаційного поля, де часто публікуються імена підозрюваних ще до завершення досудового розслідування, формується публічний клімат, у якому особа фактично засуджується до винесення вироку ще до судового розгляду. Як наголошують Новгородська І. та її співавтори, в умовах воєнного стану принципи прав людини й гуманізму не можуть бути відкладені навіть під тиском суспільного гніву, бо саме їх дотримання визначає, чи залишатиметься держава правовою в найскладніші моменти свого існування [7].

Це показує, що допит обвинуваченого у колабораційній діяльності в умовах воєнного стану має проводитися з усвідомленням підвищеної соціальної напруги та ризиків упередженості. Завдання слідчого полягає не лише у фіксації відповідей, а в організації процесу таким чином, щоб особа мала змогу вільно висловити свою позицію, не побоюючись репресій або заздалегідь сформованої ворожої реакції. Забезпечення цього балансу – не тільки вимога кримінального процесуального закону, а й моральний обов'язок демократичного суспільства, що прагне до справедливості навіть в умовах найтяжчих випробувань.

Зазначене свідчить про те, що достовірність показань у таких провадженнях нерозривно пов'язана з рівнем психологічної безпеки допитуваного та нейтральністю середовища, в якому відбувається допит. Як стверджують Новгородська І., Крикуха Р. та Любавіна В., в умовах воєнного стану особливо важливо забезпечити допит таким чином, аби він не став засобом тиску або підтвердженням наперед сформульованих обвинувачень, а зберігав функцію нейтрального й об'єктивного інструмента встановлення істини [7]. Це, своєю чергою, передбачає не лише технічну організацію допиту, а й дотримання чітких етичних стандартів, застосування адаптованих психологічних методик, обов'язкову присутність захисника та у разі потреби – психолога.

Загалом питання психологічного тиску – це не лише проблема етичного виміру кримінального процесу, а реальний фактор, що здатен знівелювати достовірність доказу як такого. Тому науково обґрунтований підхід до оцінки психологічного стану допитуваних, розробка спеціалізованих протоколів допиту для осіб, які постраждали в умовах війни, та суворе дотримання процесуальних гарантій повинні стати основою для забезпечення законності й ефективності доказування в умовах воєнного стану.

Це доводить, що під час допиту в справах про злочини проти основ національної безпеки слідчий повинен зберігати особливу обачність і професійну дистанцію. Надмірне втручання, психологічний пресинг або попередня правова оцінка дій ще до отримання усіх доказів – усе це є неприпустимим і підриває довіру до правосуддя в цілому. Надзвичайно важливо забезпечити не лише зовнішню, а й внутрішню процесуальну рівновагу: створити такі умови, за яких допит стане джерелом об'єктивної, повної і достовірної інформації, а не інструментом легалізації упереджених суджень. Інакше правосуддя в умовах воєнного стану ризикує стати заручником емоцій суспільства, а не провідником правди й справедливості.

У воєнний період значну роль відіграють новітні технічні засоби, що дозволяють зафіксувати допит без фізичної присутності особи. Ідеться про відеоконференції, аудіозаписи, дистанційні допити, які дозволяють оперативно отримати відомості без порушення безпеки слідчого чи допитуваного. Як зазначають Вітвіцький С. С. та Отришко А. О., у випадках допиту осіб, що перебувають на тимчасово окупованих територіях, слідчі можуть звертатися до технічної допомоги військових підрозділів, використовуючи відеофіксацію для первинного встановлення обставин, що надалі оформлюється у вигляді протоколу та додається до матеріалів кримінального провадження [1]. Однак питання допустимості таких доказів у суді потребує чіткого нормативного регулювання, оскільки сама лише відеофіксація без належної процесуальної форми може бути визнана неналежною.

Питання використання результатів допиту вимагає особливої уваги й у контексті міжнародного права. Україна, будучи стороною багатьох міжнародних договорів, зобов'язана дотримуватися принципів справедливого судочинства, зокрема – вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. У випадку, коли особу допитано з порушенням її прав, навіть за обставин воєнного стану, такі докази можуть бути визнані недопустимими не лише на національному рівні, а й у міжнародних судах, що ставить під сумнів законність усієї процедури. Тому Україна має зацікавленість не лише у встановленні істини, але й у дотриманні стандартів прав людини. Від цього залежить легітимність усіх судових рішень, винесених на підставі таких допитів.

У процесі проведення допиту в умовах збройного конфлікту особливою складністю становить робота зі специфічною категорією осіб – військовополоненими, а також тими, хто, перебуваючи у зоні бойових дій, має суміжний із військовополоненим статус. Ідеться насамперед про представників ворожих збройних

формувань, захоплених у полон під час бойових дій, членів незаконних збройних груп, осіб, які брали участь у бойових діях без належного правового статусу, а також окремих цивільних, підозрюваних у пособництві. Допит таких осіб вимагає не тільки дотримання українського кримінального процесуального законодавства, а й глибокого знання міжнародного гуманітарного права, зокрема норм, закріплених у Женевських конвенціях 1949 року та Додаткових протоколах до них [11].

Як слушно зауважують Корабель М. Г. і Павленко Т. А., будь-який допит осіб, що можуть вважатися військовополоненими або їх наближеними за статусом, має проводитися з безумовним дотриманням принципів гуманності, заборони жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження [4]. Вони підкреслюють, що порушення цих вимог не лише є кримінально караним відповідно до норм міжнародного та українського законодавства, а й може призвести до визнання отриманих під час допиту доказів такими, що не мають юридичної сили. Згідно з положеннями Кримінального процесуального кодексу України, докази, отримані внаслідок порушення прав людини, є недопустимими та не можуть бути використані в судовому провадженні (стаття 87 КПК України) [6]. Таким чином, неправомірний допит, навіть якщо він приносить фактично важливу інформацію, втрачає свою доказову цінність.

У контексті міжнародного права ключовим орієнтиром є Третя Женевська конвенція «Про поводження з військовополоненими», яка прямо забороняє будь-яке фізичне або моральне примушування до надання інформації [11]. Це означає, що особа, яка перебуває в полоні, не зобов'язана відповідати на запитання, крім повідомлення свого імені, військового звання, серійного номера і дати народження. Як зазначено в дослідженні Корабеля М. Г., вимушення з боку слідчих органів навіть у формі психологічного тиску – наприклад, обіцянки кращого ставлення або погрози передачею до інших структур – можуть розцінюватися як порушення міжнародних зобов'язань України [4]. Більше того, така практика може поставити під сумнів добросовісність дій українських правоохоронних органів у міжнародній правовій спільноті, що є вкрай небажаним, особливо на тлі численних міжнародних ініціатив з документування воєнних злочинів, вчинених представниками держави-агресора.

Допит військовополонених має ще одну важливу особливість – він, як правило, проводиться в умовах, що виключають відкриту процесуальну взаємодію: ці особи часто не мають захисника, доступу до родичів або іншого зовнішнього контакту. Саме тому на правоохоронців покладається обов'язок забезпечити максимальні гарантії захисту їхніх прав. У цьому контексті показовим є підхід, запропонований у дослідженні Новгородської І. та її співавторів: вони підкреслюють, що допит осіб, які перебувають під вартою, має обов'язково супроводжуватися процесуальною фіксацією, а за наявності сумнівів у психоемоційному стані допитуваного – із залученням медичного працівника або психолога [7].

Крім того, важливу роль відіграє адаптація тактичних прийомів допиту. Як зазначається в матеріалах, слідчий повинен володіти знаннями не лише права, а й специфіки психологічного стану полонених – зокрема впливу стресу, страху, втоми та умов утримання на здатність надавати послідовні та достовірні показання [9]. Ці чинники обов'язково слід враховувати при оцінці одержаних даних, щоби не допустити маніпуляцій, неправомірних інтерпретацій чи узагальнень. Допит, який ігнорує такі чинники, стає не інструментом здобуття істини, а джерелом потенційно хибної або спотвореної інформації.

У ширшому контексті, в умовах, коли Україна співпрацює з Міжнародним кримінальним судом і багатьма іншими міжнародними слідчими органами щодо документування злочинів агресії, геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів, надзвичайно важливо, щоб усі матеріали, зібрані у межах національного кримінального провадження, відповідали найвищим стандартам доказової чистоти. Інакше ці матеріали можуть бути визнані непридатними для використання в міжнародних судових інституціях. Як підкреслюється в роботі Пасічніченка Д., міжнародний досвід демонструє необхідність гармонізації національних методик із загальноєвропейськими стандартами, особливо у роботі з вразливими категоріями осіб, до яких військовополонені безумовно належать [8].

Тому, допит військовополонених або осіб, що мають суміжний статус, в умовах воєнного стану – це надзвичайно чутлива правова процедура, яка не допускає експериментів, зловживань чи будь-якого відхилення від встановлених стандартів. Дотримання міжнародних норм і національного законодавства, а також залучення спеціалістів із гуманітарного права й психології – це не лише правова необхідність, а й важливий крок до збереження репутації українського правосуддя як відкритого, справедливого та гуманного навіть у найтемніші часи.

Не менш важливим є й психологічний аспект допиту в умовах війни. Люди, які перебувають у стані постійного стресу, мають іншу структуру пам'яті, часто – фрагментарну, не пов'язану логічно. Це відзначають у своїх дослідженнях Ташматов В. А. та Марущак А. П., наголошуючи на необхідності присутності

кваліфікованого психолога під час допиту неповнолітніх, свідків воєнних злочинів, жертв сексуального насильства [10]. Показання, здобуті без належного психологічного супроводу, можуть бути або недостатньо повними, або – що гірше – неточними, що в підсумку призводить до хибної правової оцінки.

Таким чином, ефективне використання результатів допиту в умовах воєнного стану передбачає комплексний підхід, який поєднує юридичну коректність, процесуальну допустимість, дотримання прав людини та чутливість до психологічних факторів. Усі ці аспекти мають не просто бути задекларованими, а реалізованими на практиці через оновлені методики, відповідні інструкції, міжвідомчі протоколи взаємодії та чітке нормативне регулювання. Лише у цьому випадку держава зможе ефективно розслідувати злочини в умовах війни, не виходячи за межі правового поля, залишаючись при цьому вірною принципам гуманізму, справедливості й верховенства права.

Висновки. Отже, допит у контексті воєнного стану – це не просто слідча дія в межах кримінального провадження, а складний правовий і морально-психологічний процес, який вимагає нового рівня правосвідомості, професіоналізму та процесуальної культури з боку суб'єктів кримінального переслідування. В умовах масштабного збройного конфлікту, коли система правосуддя працює на межі своїх можливостей, надзвичайно важливо забезпечити допустимість, достовірність і об'єктивність показань, отриманих під час допиту, не вдаючись до порушень прав людини, незаконного тиску, спрощення процесуальних вимог чи ігнорування гуманітарних стандартів. Показання свідків, потерпілих, підозрюваних та обвинувачених, а тим більше – військовополонених, повинні здобуватися в умовах, які унеможливають нав'ювання, навмисне формування вигідної для слідства версії подій або вплив суспільного тиску на правову позицію особи. Саме тому актуальним є розвиток спеціалізованих тактик допиту, адаптованих до умов війни, залучення психологів, дотримання етичного коду службовця і ретельне процесуальне документування дій.

Водночас дослідження переконливо демонструє, що порушення елементарних гарантій прав під час допиту не лише нівелює доказову цінність здобутих відомостей, а й ставить під сумнів загальну законність кримінального процесу. Це особливо небезпечно в умовах, коли Україна виступає не лише суб'єктом національного правосуддя, а й учасником міжнародної правової системи. Визнання доказів, зібраних у порушення міжнародних стандартів, недопустимими в судах, зокрема Міжнародному кримінальному суді, означатиме втрату шансів на притягнення винних до відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності. Тому головним висновком дослідження є необхідність формування такої моделі допиту, яка, з одного боку, враховувала б реалії воєнного часу – включно з технічними, часовими обмеженнями, – а з іншого боку, не виходила б за межі конституційних прав людини, вимог КПК України та норм міжнародного гуманітарного права. Лише дотримання цього балансу дозволить системі кримінальної юстиції України не лише зберегти свою ефективність, а й залишитися легітимною в очах власного народу та міжнародної спільноти.

Список використаних джерел

1. Вітвіцький С. С., Отришко А. О. Допит свідків і підозрюваних при розслідуванні незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2024. № 3. С. 42–50. DOI: <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-3-5>.
2. Денисовський М. Д., Роденко Т. А. Тактичні особливості проведення допиту та їх характеристика. *Galician Studies: Law Sciences*. 2023. № 1. С. 17–21. DOI: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2023-1-3.
3. Коваленко В. В. Деякі особливості допиту свідків під час розслідування колабораційної діяльності. *Юридичні науки: проблеми та перспективи*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-36>.
4. Корабель М. Г., Павленко Т. А. Допит свідків та потерпілих осіб від окремих категорій воєнних злочинів та злочинів агресії. *Збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди «Право»*. 2024. № 40. С. 137–142. DOI: <https://doi.org/10.34142/23121661.2024.40.16>.
5. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 1 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 22.09.2025).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 26 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 22.09.2025).
7. Новгородська І., Крикуха Р., Любавіна В. Сутність проведення допиту в умовах воєнного стану: практичні особливості. *Молодий вчений*. 2024. № 7 (131). С. 181–185. DOI: <https://doi.org/10.32839/978-966-397-428-6-10>.

8. Пасічніченко Д. Зарубіжний досвід проведення допиту вразливих потерпілих у кримінальному провадженні. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 7(25). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-473-480](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-473-480).
9. Тактичні особливості проведення допиту в кримінальному провадженні. *Науковий Вісник Дніпропетровського Державного Університету Внутрішніх Справ*. 2023. Т. 6, № 127. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-6-207-212>.
10. Ташматов В. А., Марущак А. П. Психологічні особливості допиту неповнолітніх. *Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір: матер. IV міжнар. наук.-практ. конф.* 2024. С. 183–187. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.28049>.
11. Geneva Conventions of 12 August 1949. Geneva: International Committee of the Red Cross, 2010. 416 p. URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf> (дата звернення: 1.10.2025).

References

1. Vitvitskyi, S. S. & Otryshko, A. O. (2024). Dopyt svidkiv i pidozriuvanykh pry rozsliduvanni nezakonnoho povodzhennia zi zbroieiu, boiovomu pryapasamy abo vybukhovomu rechovynamy [Interrogation of Witnesses and Suspects in the Investigation of Illegal Handling of Weapons, Ammunition or Explosives]. *Tsentralkoukrainskyi visnyk prava ta publichnogo upravlinnia - Central Ukrainian Bulletin of Law and Public Administration*, 3, 42–50. DOI: <https://doi.org/10.32782/cuj-2024-3-5> [in Ukrainian].
2. Denysovskiy, M. D. & Rodenko, T. A. (2023). Taktychni osoblyvosti provedennia dopytu ta yikh kharakterystyka [Tactical Features of Conducting Interrogation and Their Characteristics]. *Galician Studies: Law Sciences - Galician Studies: Law Sciences*, 1, 17–21. DOI: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2023-1-3 [in Ukrainian].
3. Kovalenko, V. V. (2024). Deiaki osoblyvosti dopytu svidkiv pid chas rozsliduvannia kolaboratsiinoi diialnosti [Certain Features of Witness Interrogation during the Investigation of Collaboration Activities]. *Yurydychni nauky: problemy ta perspektyvy - Legal Sciences: Problems and Prospects*. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-36> [in Ukrainian].
4. Korabel, M. H. & Pavlenko, T. A. (2024). Dopyt svidkiv ta poterpilykh osib vid okremykh katehorii voiennykh zlochyniv ta zlochyniv ahresii [Interrogation of Witnesses and Victims of Certain Categories of War Crimes and Crimes of Aggression]. *Zbirnyk naukovykh prats H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University «Pravo» - Collection of Scientific Works of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University «Law»*, 40, 137–142. Retrieved from <https://doi.org/10.34142/23121661.2024.40.16> [in Ukrainian].
5. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 No. 2341-III: stanom na 1 liut. 2025 r. [Criminal Code of Ukraine: Code of Ukraine of 05 April 2001 No. 2341-III as of 1 February 2025]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
6. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 No. 4651-VI: stanom na 26 hrud. 2024 r. [Criminal Procedure Code of Ukraine: Code of Ukraine of 13 April 2012 No. 4651-VI as of 26 December 2024]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (date of access: 22.04.2025) [in Ukrainian].
7. Novhorodska, I., Kryukha, R., Liubavina, V. (2024). Sutnist provedennia dopytu v umovakh voiennoho stanu: praktychni osoblyvosti [The Essence of Conducting Interrogation under Martial Law: Practical Features]. *Molodyi vchenyi - Young Scientist*, 7 (131), 181–185. DOI: <https://doi.org/10.32839/978-966-397-428-6-10> (date of access: 22.04.2025) [in Ukrainian].
8. Pasichnichenko, D. (2024). Zarubizhnyi dosvid provedennia dopytu vrazlyvykh poterpilykh u kryminalnomu provadzhenni [Foreign Experience in Conducting Interrogation of Vulnerable Victims in Criminal Proceedings]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki - Topical Issues in Modern Science*, 7 (25). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-473-480](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-473-480) [in Ukrainian].
9. Taktychni osoblyvosti provedennia dopytu v kryminalnomu provadzhenni [Tactical Features of Conducting Interrogation in Criminal Proceedings] (2023). *Науковий Вісник Дніпропетровського Державного Університету Внутрішніх Справ - Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 6, 127. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-6-207-212> [in Ukrainian].
10. Tashmatov, V. A. & Marushchak, A. P. (2024). Psykholohichni osoblyvosti dopytu nepovnoolitnikh [Psychological Features of Interrogation of Minors]. *Osobystist ta suspilstvo v tsyfrovu eru: psykholohichni vymir - Personality and Society in the Digital Era: Psychological Dimension: materials of the IV International*

Scientific and Practical Conference, 183–187. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.28049> (date of access: 22.04.2025) [in Ukrainian].

11. *Geneva Conventions of 12 August 1949*. Geneva: *International Committee of the Red Cross*, 2010. Retrieved from <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf> [in English].

Стаття надійшла 27.10.2025

Стаття прийнята до друку 21.12.2025

Стаття опублікована 28.04.2026.